

nerne gik fallit, ville kunne nuancere billedet og bedre be- eller afkræfte tesen om en ændring i adelens økonomi og økonomiske strategi omkring 1630.

Det ændrer ikke ved, at der er ydet et meget væsentligt bidrag til forståelse af et område, det til for nylig var så godt som udforsket, og Weidlings resultater og tilgange bør også inddrages i dansk adelsforskning og i det hele taget i forståelse af den komplicerede helhed, det oldenborgske monarki var. Samtidig har han gennem sine meget fyldige bilag over adelens medlemmer og deres uddannelse, karriere og godsbesiddelse og hovedgårdenes størrelse, udsæd, besætning og personale givet andre utallige afsæt til at gå videre.

Carsten Porskrog Rasmussen

Erling Sandmo: *Voldssamfundets undergang. Om disciplineringen av Norge på 1600-tallet.* (Universitetsforlaget, Oslo, 1999). 301 s., 348 NOK.

Erling Sandmos bog handler om vold, eller rettere: om vold som social, politisk og kulturel konstruktion. Gennem 1600-tallets protokoller fra bygdeting i bondesamfund i to norske regioner, sydvestlandet og det indre østland, belyses hændelser, retssager og domme, der som fælles reference har et forhold til, hvad vi i dag ville definere som vold, dvs. allehånde tilfælde af overfald, slagsmål, drab eller mord.

Bogen er en revideret udgave af Sandmos disputats *Slagsbrødre: En studie av vold i to norske regioner i tiden fram mot eneveldet* (1998), der igen er del af det fællesnordiske projekt »Normer og sosial kontroll i Norden, ca. 1550-1850«.

Erling Sandmos hovedpointe er, at vold som kulturel kategori ikke kan tænkes som historisk konstant, men er en kulturrelativ størrelse, der som kate-

gori må historiseres. Han er her først og fremmest inspireret af Foucault og andre, dvs. at arbejdet koncentrerer sig om diskurser, magtpositioner og sprog. Resultatet bliver en meget tæt redegørelse for, hvilken funktion en voldsituation fik for anklagede og dømte. Det påvises overbevisende, at en anklages betydning ikke var konstant, men afhang af de impliceredes status i et lokalsamfund, hvis bindemiddel i livsvigtig grad var konventioner og æresbegreber. Forsoning og tilgivelse spillede derfor en vigtig rolle, undtagen når det gjaldt 'Den Anden' – i disse samfund repræsenteret af omstrejfer, tattere og ugifte kvinder, der næsten altid rantes af meget hårde straffe. Samtidig påpeges en vigtig udvikling i den behandlede periode: Dette bindemiddel mistede gennem århundredet en stadigt større del af sin betydning og funktion, eftersom repræsentanter (sorenskrivere) for en stadigt stærkere statsmagt overtog mere og mere af kontrollen med den folkelige domstol, bygdetinget. Volden blev kriminaliseret og kategoriseret, og muligheden for bearbejdelse og forsoning nedtonedes.

Bogen handler om fortællinger og skabelsen af meningssammenhænge. Et drab kunne i den beskrevne kultur for eksempel ikke defineres absolut som en uretmæssig aflivning, men måtte beskrives og behandles ud fra andre sammenhænge som eksempelvis ære, ærlighed, civilstand, køn og magt. Sandheden afhang af, hvem der talte.

Alt dette behandles og påpeges overbevisende og originalt. Bogen er et meget vellykket resultat af at koble nyere teorier på historisk forskning og er vedkommende for alle, der sysler med eller spekulerer over denne kobling. Samtidig er den spændende, velskrevet og læseværdig.

Anne Ingeborg Sørensen